

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Vicelanråd

Harry Jansson

Föredragande

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 136

Förslag om tillsättande av gemensam arbetsgrupp med syfte att trygga tillgången på utbildning och utbildningsmaterial på svenska för den åländska polisen.

ÅLR 2018/6209

639 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt översända förslag om tillsättande av arbetsgrupp till Inrikesministeriet enligt **bilaga 1**.

Nr 137

Inrikesministeriets begäran om samråd gällande förstudieprojekt om en reform av räddningslagen.

ÅLR 2020/7300

640 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt **bilaga 2**.

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
BREV	639 Rk1a	2 (7)
Datum	Dnr	
28.10.2020	ÅLR 2018/6209	

Inrikesminister Maria Ohisalo

kirjaamo@intermin.fi

Hänvisning

Kontaktperson
 Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende
**FÖRSLAG OM TILLSÄTTANDE
 AV GEMENSAM ARBETSGRUPP**

Ålands Polismyndighet sköter med stöd av Republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland (1177/2009) (nedan ”**Överenskommelseförordningen**”) uppgifter som tillhör rikets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet.

Enligt 36 § självstyrelselagen är Åland enspråkigt svenskt. Detta får betydelse då den åländska polisen ska utföra förvaltningsuppgifter som tillhör rikets förvaltningsbehörighet. De direktiv och anvisningar som utfärdas av Polisstyrelsen gällande uppgifter som hänför sig till rikets behörighet är direkt tillämpliga också på Åland. Översättningen av dessa till svenska kan vara fördröjd, men fungerar i det stora hela tillfredsställande.

Ålands polismyndighet har under en längre tid fört diskussioner med Polisstyrelsen och Polisyreshögskolan (nedan ”**PYHS**”) gällande de utmaningar som myndigheten möter som den enda svenskspråkiga polismyndigheten i Finland. Med anledning av att gemensamma lösningar inte hittats som har kunnat förverkligas mellan myndigheterna vänder sig nu Ålands landskapsregering till inrikesministeriet för en fortsatt diskussion. Landskapsregeringen redogör för de huvudsakliga utmaningarna nedan:

Utbildning

En förutsättning för att den åländska polisen ska kunna utföra uppgifter med stöd av Överenskommelseförordningen är att utbildningssystemet fungerar. Enligt Överenskommelseförordningen ska landskapets polispersonal ges möjlighet att få utbildning på svenska vid statens polisläroinrättning eller genom kurser på Åland om landskapsregeringen anser att så behövs.

PYHS är en tvåspråkig läroanstalt som bedriver utbildning på olika nivåer. Utbildningen kan delas in i examensutbildningar, vidareutbildning och

licensutbildningar samt e-kurser (e-learning). Därutöver producerar PYHS utbildningsmaterial och forskningsrapporter.

Examensutbildningen består av två delar. Grundexamen YH (yrkeshögskoleutbildning) arrangeras på svenska regelbundet med ett och ett halvt års mellanrum och befälskursen HYH (högre yrkeshögskoleutbildning) arrangeras på svenska med 10-års mellanrum och baserar sig då på hela landets behov. Motsvarande utbildning när det gäller befälskursen HYH arrangeras på finska årligen. De åländska sökandena kan ta del av dessa kurser på svenska enligt samma förutsättningar som övriga sökanden.

Möjligheten till utbildning på svenska har försämrats i takt med att polisförvaltningsreformerna genomfördes, inrättningarna blev koncernstora och arbetsspråket vid samtliga polisnrättningar blev finska. PYHS utbildar huvudsakligen huvudutbildare som sedan ska utbilda utbildare eller personalen vid polisnrättningarna. Det här förfarandet beaktar inte Överenskommelseförordningen och Åland utan bygger enbart på hur riket löst utbildningen med tanke på polisnrättningarna i Finland. De största behoven för den åländska polisen ligger inom områdena vidareutbildning, licensiering och svenskspråkigt utbildningsmaterial.

Vidareutbildning

Under hösten 2020 planerades den första vidareutbildningen på svenska sedan år 2010 vid PYHS. Förhörskursen som skulle ha hållits blev dock inställd på grund av covid-19. Den åländska polisen har bland annat behov av kurser inom utredning av ekobrottslighet, miljöbrott, cyberbrott, brottsteknisk utredning, barn i förundersökning, sexualbrott, utlänningsärenden, förbehandling, narkotika, spaning och tillståndsförvaltning. Situationen kan konkretiseras genom att se på polisens utbildningskalender och bristen på svenskspråkiga vidareutbildningskurser. Som jämförelse kan nämnas att under perioden 15.10-31.12.2020 innehåller utbildningskalendern 46 vidareutbildningskurser på finska och ingen på svenska.

Ålands polismyndighet har köpt vissa nödvändiga vidareutbildningar från Sverige. Detta är vidareutbildningskurser som PYHS erbjuder endast på finska, men där metoderna har bedömts likvärdiga i Sverige och Finland. De kurser som har köpts är bland annat kriminaltekniker- och barnutredarkurser. Systemet för finansiering av utbildning ser olika ut i de båda länderna. I Finland beviljas budgetmedel för utbildning till PYHS direkt medan i Sverige beviljas budgetmedel för utbildning till polisområdena som sedan betalar kursavgifter till den svenska polishögskolan. De utbildningar som köpts av polishögskolan i Sverige har belastat Ålands polismyndighets budget och därmed bekostats av landskapet Åland. Utbildningarna som har köpts från Sverige är bra och svarar väl mot behoven, men kostnaderna är höga. Det är en framkomlig väg att Ålands polismyndighet börjar köpa vissa vidareutbildningskurser från Sverige, men då behöver kostnadsfördelningen mellan Åland och Finland klarläggas samt beaktas i Överenskommelseförordningen.

Licensutbildning

Flera uppgifter kräver en så kallad licensiering, vilken ska uppdateras regelbundet. Exempel på dessa är fältchefsutbildning, maktmedelsutbildning och olika kunskapsnivåer för utbildning av maktmedel. Dessa licensutbildningar erbjuds på finska men inte på svenska vid PYHS. På Åland förverkligas licensutbildningarna genom handräckning från polisnrättningarna, inte av PYHS.

Det kan också nämnas att när det kommer nya datasystem som förutsätter att personalen skolas kan inte PYHS erbjuda den utbildningen på svenska. Istället har Ålands polismyndighet fått arrangera utbildningen själv med hjälp av personal från polisnrättningar i Finland.

Utbildningsmaterial

PYHS egna forskningsrapporter och utbildningsmaterial översätts inte till svenska, vilket bör ske automatiskt. Det gäller bland annat publikationer om förundersökningslagen och tvångsmedelslagen som är absolut nödvändiga för att kunna utföra arbetet inom dessa områden på svenska. Rektorn vid PYHS har vid ett videomöte i juni 2020 lovat åtgärda vissa delar. Då licensutbildningar arrangerats på Åland har Ålands polismyndigheten stått för översättning av kursmaterial som inte funnits på svenska.

Övrigt

En stor utvecklingspotential finns då översättning av e-kurser till svenska skulle vara det enklaste sättet att kompensera för bristen av utbildningar på svenska och tillmötesgå Ålands polismyndighets behov.

Ålands polismyndighet har initierat diskussioner med Polisstyrelsen gällande nu upplyfta ärenden i oktober 2019. Därefter har myndigheten regelbundet haft kontakt med PYHS och Polisstyrelsen i ärendet. Senaste trepartsmötet hölls i juni 2020, där vissa framsteg gjordes gällande löften om att arrangera enstaka kurser på svenska. Framstegen har varit små. På mötet i juni 2020 påstods det till exempel felaktigt att majoriteten av e-kurserna är på svenska. Ålands polismyndighet sökte igenom plattformen och hittade cirka 160 kurser varav endast 3 är på svenska.

På det principiella eller strukturella planet har inga framsteg gjorts och Ålands polismyndighet kommer inte vidare i dialogen. Som orsak lyfts ofta fram att det svenskspråkiga teamet på PYHS inte har möjligheter att arrangera fler utbildningar på svenska trots att PYHS officiellt är en tvåspråkig läroanstalt. Det bör påpekas att Ålands polismyndighet fortfarande skickar utbildare till PYHS YH-kurser trots att Ålands polismyndighets egen personal inte fått vidareutbildning av PYHS under de senaste 10-åren.

Rekrytering

Polisen rekryterar på två sätt:

- 1) genom den obligatoriska arbetspraktiken (polisstyrelsen fastställer antal praktikanter på förslag av PYHS) och
- 2) genom statens rekryteringskanal valtiolle.fi

Ålands polismyndighet har inte tillgång till valtiolle.fi på grund av ett principbeslut om att endast myndigheter som finansieras via statsbudgeten får använda systemet. Detta har, utan framgång, försökts lösas på tjänstemannanivå. Möjligheten för Ålands polismyndighet att annonsera ut tjänster via statens rekryteringskanal är viktig för att säkra tillgången på personal på Åland. Denna fråga bör därför lösas då kravet om finskt medborgarskap för poliser fortsättningsvis finns i 24 § 2 mom. självstyrelselagen.

Hantering av utlänningsärenden

Polisens hantering av utlänningsärenden innefattar övervakning, utredning och avvisingar. Migrationsverkets UMA-system och de dokument som finns i UMA är endast på finska. I praktiken är det således omöjligt för Ålands polismyndighet att utföra utlänningsövervakning, utredning av utlänningsärenden eller vidta åtgärder relaterade till utvisningsprocessen på svenska och förfarandet strider mot 36 § självstyrelselagen. Ålands polismyndighet har via sina kanaler försökt föra ärendet framåt och få till lösningar på både kort och lång sikt, men diskussionerna har inte nått resultat. Landskapsregeringen behöver därför lyfta ärendet med inrikesministeriet och Migrationsverket både gällande datasystemen samt gällande samarbetet mellan Ålands

polismyndighets och Migrationsverkets tjänstemän på operativ nivå. För att sköta de akuta öppna ärendena finns en handlingsplan tillsammans med polisinrättningen i sydvästra Finland. Lösningen är dock inte hållbar då Ålands svenskspråkiga status inte respekteras full ut.

Sammanfattning och förslag

Problemen kring utbildning, vidareutbildning, licensutbildning, utbildningsmaterial, rekrytering till Ålands polismyndighet och språkfrågorna vid hantering av utlänningsärenden har funnits under många år och har antingen hanterats genom olika tillfälliga lösningar eller inte hanterats alls. Ålands polismyndighet har under det senaste året lagt ner mycket energi på att tillsammans med Polisstyrelsen och PYHS försöka uppnå lösningar på problemen men godtagbara bestående resultat har inte nåtts. Som det ser ut nu uppfyller inte rikets myndigheter i dessa frågor kraven i 38 § självstyrelselagen att alla kontakter mellan rikets myndigheter och landskapets myndigheter ska ske på svenska samt kraven i 31 § självstyrelselagen att riksmyndigheterna är skyldiga att på begäran bistå landskapsmyndigheterna.

Ålands polismyndighet har genom Överenskommelseförordningen fått förtroendet att sköta uppgifter som hänför sig till rikets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. Dessa uppgifter vill Ålands polismyndighet sköta med yrkesskicklighet och kunskap som grund. Utan utbildning och utbildningsmaterial på svenska blir detta svårt. Med förtroendet som getts genom Överenskommelseförordningen följer också ansvaret att tillse att landskapets myndigheter har de redskap som krävs för att utföra uppgifterna på bästa sätt.

Landskapsregeringen föreslår därför att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda och komma med förslag till lösningar gällande ovannämnda problemställningar. Arbetsgruppens närmare mandat bör fastställas gemensamt när arbetsgruppen utses.

Vicelanträd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM Landshövding Peter Lindbäck, Samrådsdelegationen för polisärenden,
polismästare Johan Pawli

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
UTLÅTANDE	640 Rk1a	6 (7)

Datum	Dnr
28.10.2020	ÅLR 2020/7300

Inrikesministeriet

kirjaamo@intermin.fi

Hänvisning
 SM2025916

Kontaktperson
 Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende
**KOMPLETTERANDE BEGÄRAN
 OM SAMRÅD**

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med kommentarer gällande inrikesministeriets förstudieprojekt om en reform av räddningslagen. Målet med projektet är att på ett övergripande sätt kartlägga och genomgå åsikterna om behovet av ändringar i räddningslagen, speciellt gällande utveckling av räddningsväsendet, inrättandet av ett räddningsväsende på landskapsnivå samt den översyn av lagens struktur som de tidigare ändringarna förutsätter. Sektionen Beredskap för undantagsförhållanden och befolkningsskydd önskar höra landskapsregeringens synpunkter på behovet av att revidera bestämmelserna om beredskap och befolkningsskydd i räddningslagen, särskilt kapitlen 10 och 11.

Landskapsregeringens utlåtande:

Ålands landskapsregering konstaterar att enligt 18 § 6 p. Självstyrelselagen för Åland (1149/1991) tillhör brand- och räddningsväsendet landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 28 p. tillhör befolkningsskyddet rikets lagstiftningsbehörighet. Rikets räddningslag gäller således på Åland endast till den del befolkningsskydd och inrättande av skyddsrum berörs. Åland har en egen räddningslag ÅFS 2006:106.

Räddningslagen

Enligt självstyrelselagen deltar landskapsmyndigheterna i befolkningsskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning. Enligt Presidentens förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (FFS 900/2000) ska de förberedande uppgifterna som ankommer på rikets myndigheter skötas gemensamt av rikets och landskapets myndigheter. För de uppgifterna finns en samrådsdelegation för

beredskapsärenden med representanter från rikets och självstyrelsens myndigheter.

Landskapsregeringen önskar framhålla att det fortsättningsvis är mycket viktigt att Statens ämbetsverk på Åland allmänt ska sköta samordningen av de befolkningsskyddsförberedelser och

befolkningsskyddsarrangemang som gäller landskapet Åland.

Landskapsregeringen anser att samrådsdelegationen för beredskapsärenden även fortsättningsvis bör ha samma roll och uppgifter som i dagsläget. I dagsläget utför till exempel Statens ämbetsverk på Åland och Landskapsregeringen gemensamma inspektioner av befolkningsskyddet och övrig beredskap i kommunerna.

Skyddsrum

Landskapsregeringen anser att skyldigheten att inrätta skyddsrum bör kvarstå i lagstiftningen. På Åland bör det fortsättningsvis vara Statens Ämbetsverk på Åland som kan bevilja vissa lättnader i anknytning till inrättande av skyddsrum. Detta för att få en enhetlig linje då Åland har 16 kommuner. På Åland är det mer kostnadseffektivt att en myndighet sköter samtliga ärenden istället för att 16 olika myndigheter ska göra detta.

Slutsats

Landskapsregeringen kan konstatera att samarbetet med Statens ämbetsverk på Åland gällande de uppgifter som stadgas om i överenskommelseförordningen fungerar bra. I dagsläget finns inga förslag till ny lagstiftning men när arbetet med reformen av räddningslagen går vidare önskar landskapsregeringen möjlighet att höras gällande förslaget till ny lagstiftning.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist